

ADAPTACJA CIELICZEK W WYCHOWALNI WIELKOSTADNEJ,
POCHODZĄCYCH Z ZAKUPU Z GOSPODARSTW INDYWIDUALNYCH

Władysław Zalewski, Jerzy Gnyp, Jerzy Kosior

Zakład Hodowli Bydła, AR w Lublinie

W skali światowej straty cieląt w czasie wychowu szacowane są średnio na poziomie 12-15% [cyt. za 3], w Polsce zaś wg Juszczyka i wsp. [3] oraz Hibnera i Firleja [1] na ok. 10%, przy czym wielkość ta jest różna w poszczególnych rejonach i gospodarstwach kraju. Większych strat należy oczekiwać w wielkostadnym chowie cieląt, gdzie występuje duża koncentracja zwierząt pochodzących z różnych środowisk hodowlanych. Straty gospodarcze i hodowlane, wynikające ze schorzeń, nie ograniczają się tylko do poziomu śmiertelności, lecz powiększone są znacznie o obniżoną wartość użytkową zwierząt pozostawionych do dalszego chowu [8].

Celem niniejszych badań była analiza wyników wychowu cieliczek do 6 miesięcy w wychowalni wielkostadnej, pochodzących z zakupu od rolników indywidualnych, i cieląt miejscowych, pochodzących od krów własnych gospodarstwa.

MATERIAŁ I METODY

Badania przeprowadzono na 65 cieliczkach rasy ncb zakupionych w wieku 1-1,5 miesiąca życia z gospodarstw indywidualnych okręgu lubelskiego. Drugą grupę stanowiły 54 cieliczki pochodzące od krów z własnego gospodarstwa, w którym była wychowalnia. Cielęta miejscowe do 4 tygodni życia odchowywano w oborze, żywiono mlekiem pełnym z wiadra, a następnie przeniesiono do wychowalni. Od wstawienia do 6 miesięcy życia cielęta pochodzące zarówno z zakupu jak i miejscowe utrzymywano w jednakowych warunkach środowiskowych. Do 3 miesięcy

życia przebywały w klatkach na płytkiej ściółce po 5-7 sztuk, nie korzystały w tym okresie z wybiegu. Żywiono je Mlekopanem H w ilości 3 litry 2 razy dziennie na sztukę, sianem łąkowym i paszą treściwą do woli. Po ukończeniu 3 miesięcy cielęta obu grup przepędzono do drugiej części cielętnika o podłodze szczelinowej, gdzie utrzymywano je grupowo po 8-9 szt. w klatce, z możliwością korzystania z wybiegu. Zwierzęta w tym okresie żywiono kiszonką i zielonką z traw, sianem łąkowym oraz mieszanką C.

W badaniach przeanalizowano masę ciała przy wstawieniu i w wieku 6 miesięcy, przyrostyienne od wstawienia do 6 miesięcy oraz straty cieląt wynikające z upadków i uboju z konieczności.

OMÓWIENIE WYNIKÓW

Ważniejsze wyniki odchowu cieliczek przedstawiono w tabeli 1. Stwierdzono, że masa ciała cieląt w wieku 6 miesięcy, utrzymywanych w wychowalni wielkostatnej, była znacznie niższa w porównaniu z masą ciała zwierząt w tym wieku, odchowywanych w wychowalniach o tradycyjnym systemie utrzymania [1,2,6,8]. Istotnie niższą masę ciała w wieku 6 miesięcy uzyskały cielęta pochodzące od rolników indywidualnych, mimo iż charakteryzowały się istotnie wyższą masą ciała przy wstawieniu niż cielęta miejscowe. Wynikało to z faktu, że zwierzęta z zakupu od wstawienia do 6 miesięcy życia miały niższe o 206 g przyrosty dobowe w porównaniu z cielętami miejscowymi (różnica statystycznie wysoko istotna). Szczególnie duże różnice w wielkości przyrostów dziennych występowały w czasie trzech pierwszych miesięcy odchowu cieląt. W pierwszym miesiącu pobytu na fermie cielęta z zakupu charakteryzowały się o 411 g niższymi przyrostami dobowymi niż zwierzęta miejscowe. Niskie przyrostyienne cieląt z zakupu (189 g) w pierwszym miesiącu wynikały z tego, że ponad 20% tych zwierząt znacząco obniżyło masę ciała w porównaniu z masą ciała przy wstawieniu. Jest to zjawisko bardzo niekorzystne, gdyż - jak podaje Roy [7] - cielęta bardzo słabo przyrastające w pierwszych 3 miesiącach życia (poniżej 10 g / kg⁻¹ masy ciała dziennie) nie są w stanie później zrekomensować tak niskich przyrostów.

Na trudną adaptację cieląt z zakupu od rolników indywidualnych wskazywały także straty w analizowanym okresie. Upadki zwierząt po-

Masa ciała, przyrostyienne oraz straty w okresie odchowu (do wieku 6 miesięcy) cieliczek miejscowych i pochodzących z gospodarstw indywidualnych w wychowalni wielkostatnej

Wyszczególnienie	Z gospodarstw indywidualnych		Miejscowe (od krów własnych)
	masa ciała przy zakupie, kg	zakupie, kg	
	do 80	powyżej 80	
Liczebność, szt.	42	23	54
Masa początkowa (w dniu wstawienia), kg	69,4	88,6	76,2 ^{xx}
Wiek (w dniu wstawienia), kg	34,0	49,0	39,0
Masa ciała w wieku 6 miesięcy, kg	124,5	135,3	128,2 ^{xx}
Średni przyrost dzienny od wstawienia do 6 miesięcy, g	375	358	369 ^{xx}
Przyrosty dobowe w kolejnych miesiącach pobytu na fermie, g			
I	235	100	189
II	410	369	397
III	372	419	388
IV	367	469	400
V	472	501	478
Straty ogółem, szt.	7	5	4
W stosunku do wstawionych, %	16,7	21,7	18,5
Straty z powodu schorzeń:			
układu oddechowego	57,1	40,0	50,0
układu pokarmowego	28,6	40,0	33,3
inne	14,3	20,0	16,7

xx - Różnice statystycznie istotne przy t = 0,01.

chodzących od rolników indywidualnych wynosiły 18,5% stanu początkowego i były 2,5 razy wyższe niż zwierząt miejscowych (7,1%). Główną przyczyną upadków cieląt były schorzenia układu oddechowego i pokarmowego, przy czym nieco wyższym procentem upadków, wynikających ze schorzeń układu pokarmowego oraz niższym ze względu na schorzenia układu oddechowego, charakteryzowały się cieliczki pochodzące z zakupu. Na podobne przyczyny upadków cieląt do 6 miesięcy wskazują także inni autorzy [1,3,5]. Przeprowadzone badania przez Kamienieckiego i wsp. [4] oraz Litwińczuka i Gnypa [5] nad adaptacją cieliczek z zakupu w wychowalni wielkostadnej pochodzących z gospodarstw państwowych i indywidualnych wskazują, że cielęta zakupione z gospodarstw państwowych znacznie łatwiej adaptują się do warunków wychowalni w porównaniu z cielętami pochodzącymi od rolników indywidualnych. Autorzy ci podają, że główną przyczyną trudnej adaptacji zwierząt od rolników indywidualnych jest nie tyle transport, co zmiana warunków utrzymania i żywienia.

W większości gospodarstw indywidualnych okręgu lubelskiego, skąd pochodziły analizowane zwierzęta, w początkowym okresie odchowu utrzymywane są one przy krowach i nie są przyzwyczajane do picia mleka z wiadra i pobierania pasz stałych. Należy przypuszczać, że niższe przyrosty dobowe oraz wyższa śmiertelność cieliczek pochodzących z zakupu w odniesieniu do cieliczek miejscowych wynikały z trudnej adaptacji tych zwierząt do odmiennych warunków utrzymania (z pojedynczego przy krowie na grupowe oraz zmiana podłoża w kojcach z głębokiej ściółki na płytką i ruszt) i żywienia (żywienie mlekiem pełnym od krowy na pojenie mlekopaniem z wiadra i pobieranie pasz stałych - siana i mieszanki C). Przeprowadzone na fermie obserwacje, dotyczące zachowania się cieląt z zakupu, wykazały, że zwierzęta te nie umiały pić z wiadra, wolniej przyuczały się do jedzenia pasz stałych, ociężałe podchodziły do żłobu, mniej chętnie pobierały pokarm.

Analizując wpływ masy ciała cieliczek przy wstawianiu na efekty wychowu stwierdzono, że zwierzęta zakupione o masie ciała wyższej niż 80 kg, a więc nieco dłużej odchowywane u rolników indywidualnych, znacznie trudniej przyzwyczały się do odmiennych warunków utrzymania i żywienia na fermie. Świadczą o tym niższe przyrosty dobowe w dwóch pierwszych miesiącach pobytu na fermie oraz wyższa śmiertelność w czasie odchowu w porównaniu z cielętami o masie ciała niższej niż 80 kg.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzone badania oparte na analizie przyrostów masy ciała, upadków, a także na bezpośrednich obserwacjach dotyczących zachowania się zwierząt wskazują, że cielęta z zakupu od rolników indywidualnych bardzo trudno adaptują się do warunków wychowalni wielkostadnej w porównaniu z cielętami miejscowymi (pochodzącymi z tego samego środowiska). Należy przypuszczać, że główną przyczyną trudnej adaptacji, objawiającej się osłabieniem tempa wzrostu oraz wyższą śmiertelnością cieląt pochodzących od rolników indywidualnych jest silny stres, wywołany gwałtowną zmianą warunków utrzymania i żywienia.

PIŚMIENNICTWO

1. Hibner A., Firlej A.: Wiek cieląt wstawionych do cielętnika a straty w okresie odchowu do 6 miesięcy. *Prz. Hod.*, 1979, 8, 8.
2. Juszczak J., Dobicki A., Szulc T.: *Zasady wychowu cieląt*. PWRiL, Warszawa 1982.
3. Juszczak J., Hibner A., Ziemiński R.: Badania nad przyczynami i wielkością strat cieląt do wieku 6 miesięcy w odchowcie wielkostadnym. *Medycyna Wet.*, 1978, 11, 686.
4. Kamieniecki H., Krzywy E., Sokołowska A.: Wpływ czynników środowiskowych na efektywność odchowu cieląt w wypajalni Wrzosey w PGR Marcinkowice. *Prz. Hod.*, 1978, 14, 8.
5. Litwińczuk Z., Gnyp J.: Obserwacje nad adaptacją w wychowalni wielkostadnej cieliczek pochodzących z zakupu z gospodarstw państwowych i indywidualnych.
6. Pasierbski Z., Rutkowska G.: Wpływ systemu utrzymania na rozwój i wyniki produkcyjne jałówek. *Biul. Inf. IZ*, 1978, 6, 37.
7. Roy J.H.B.: Problems of calf rearing in connection with their mortality and optimal growth. *Liv. Prod. Sci.*, 1983, 10, 10, 339.
8. Szulc T., Szyk M., Olak J.: Choroby cieląt i ich wpływ na późniejszy wzrost jałowic i użytkowość krów mlecznych. *Medycyna Wet.*, 1979, 10, 616.

W. Zalewski, J. Gnyp, J. Kosior

ADAPTATION OF HEIFER CALVES FROM INDYVIDUAL FARMS
TO CALF REARING HOUSES

S u m m a r y

Studies have been carried out in one of the State-owned farms in the Biała Podlaska region on 54 Liwland Black and White heifer calves coming from local cows and on 65 heifer calves bought from the individual farms in the Lublin region at the age of approx. 1-1,5 months. The body weight of calves was noted on the day they were put in the pens, at the age of 6 months, daily gains and losses of calves in the analysed period, that is starting with the time they were put in the pens till they reached 6 months. It has been shown that transportation of calves and the change from individual keeping and feeding them with whole milk to group keeping causes great stress in purchased calves. These animals were characterized by significantly lower daily gains (by 200 g) in the period tin they were 6 month of age their mortality rate was twice as high compared with calves coming from their own cows.

В. Залевски, Е. Гнып, Е. Косиор

АДАПТАЦИЯ ТЕЛОК НА КРУПНОСТАДНОЙ ФЕРМЕ ДЛЯ ВЫРАЩИВАНИЯ
МОЛОДНЯКА, ПРОИСХОДЯЩИХ ИЗ ЗАКУПОК В ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ХОЗЯЙСТВАХ

Р е з ю м е

Исследования провели в одном из госхозов Бяльскоподляского воеводства на 54 телках нч-п породы, происходящих от местных коров, и на 65 телках, купленных в индивидуальных хозяйствах Люблинского региона, возрастом ок. 1-1,5 мес. В исследованиях учли массу тела в день помещения в телятнике, в возрасте 6 мес., суточные привесы и потери телят в анализируемый период, т.е. от помещения до возраста 6 мес. Проведенные исследования показали, что транспорт телят и одновременная перемена индивидуального содержания и кормления цельным молоком в групповое содержание вызывает сильный стресс у телят из закупок. Эти животные отличались существенно меньшими (на 200 г) суточными привесами в период от помещения до возраста 6 мес. и в 2 раза большей смертностью, по сравнению с телятами от собственных коров.